

זבחים דף מ"ד, הלכתא למשיחא

1. **זבחים, דף מ"ד:** "אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוא אמר רב: הלכה כרבי אלעזר שאמר משום רבי יוסי. אמר רבא: הלכתא למשיחא? א"ל אביי: אלא מעתה, כל שחיתת קדשים לא לתני, הלכתא למשיחא הוא! אלא דרוש וקבל שכר, ה"י דרוש וקבל שכר! הכי קאמינא לך: הלכתא למה לי".
2. **רש"י שם:** "א"ל הלכה קאמינא - [1] האי דמיתמהנא קביעות הלכה הוא דמיתמהנא דמיגרס בעינן מיתני משניות ומחלוקת הלכות עבודה לפי שתורה היא ודרוש וקבל שכר אבל קיבוע הלכה אינה אלא להורות הלכה למעשה ועכשיו אינו נוהג".
3. **סנהדרין, דף נ"א:** "כמאן? אי כרבנן - האמרי נשואה יצאת לשריפה, ולא ארוסה. אי כרבי שמעון - האמר אחת ארוסה ואחת נשואה בשריפה. ואי כרבי שמעאל - האמר: ארוסה יצאת לשריפה ולא נשואה, את חמיה חנק הוא! שלח רבין משמיה דרבי יוסי ברבי חנינא: כך היא הצעה של משנה: לעולם כרבנן ... אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוא אמר רב: הלכה כדשלח רבין משמיה דרבי יוסי ברבי חנינא. אמר רב יוסף: הלכתא למשיחא? אמר ליה אביי: אלא מעתה, שחיתת קדשים לא ליתני - הלכתא למשיחא! אלא - דרוש וקבל שכר, הכא נמי - דרוש וקבל שכר. - הכי קאמרי: הלכתא למה לי?".
4. **רש"י שם:** "[2] מי שייך למימר הלכה כבי האי מחלוקת שאין בין רבין לרבינא לא חיוב ולא פטור ולא חילוק מיתה, דתרוייהו מפרשי נשואה - בשריפה, ארוסה - בסקילה, ובתיקון לשון הברייתא פליגי, מר מתקן לה ללישנא דלא אצטריך לאפוכה, ומר מפיך לה משום דוחקא דלישנא, ומאי הלכה איכא למימר בסוגיא דשמעתא אחרי שאין אנו למידין ממנה כלום - כשיבא המשיח ויחיה המתים נשאל את ר' אליעזר באיזה לשון אמרה".
5. **תוספות זבחים, שם:** "הלכתא למשיחא - כי האי גוונא פריך בריש ד' מיתות (סנהדרין נא:). ותימה דבריש עשרה יוחסין (קדושין עב:). א"ר יהודה אמר רב הלכה כרבי יוסי דעתידין ממזרין לטיהר [3] ושמא נפקא מינה עכשיו שלא להרחיק משפחות שאינן ידועות ... ובפ"ק דיומא (דף יג.) דפסיק כר' יוסי ראשון חוזר לעבודתו ושני אינו ראוי כו' נפקא מינה עכשיו בנשיא או ראש ישיבה או פרנס שנתמנה על הציבור ועבר מחמת אונס ועבר האונס. ובפרק אלו דברים (פסחים סט:) דפסיק הלכה כר"ע דכל מלאכה שאפשר לעשותה מערב שבת אינה דוחה את השבת לענין פסח נפקא מינה בזמן הזה לענין מילה ... ובפ"ק דתענית (דף ד:) דפסיק רבי אלעזר הלכה כר"ג דאמר בשבעה במרחשוון ומוקי לה התם בזמן שבית המקדש קיים נפקא מינה גם בזמן הזה לבני בבל דאית להו פירי בדברא כדקאמר התם הא לן והא להו. ומיהו בסוף התכלת (מנחות נב:) קשה דפסיק רבי יוחנן כאבא יוסי בן דוסתאי גבי חביתי כהן גדול, [4] ונראה דרב יוסף דוקא דאית ליה הכא ובסנהדרין (דף נא:) דאין לפסוק הלכתא למשיחא. [5] וה"ר חיים מפרש דלא פריך הלכתא למשיחא אלא היכא דאיכא תרתי שהוא למשיחא וגם עושה איסור דליכא נפקותא בהלכתא אלא על ידי איסור לא שייך לפסוק למשיחא".
6. **תוספות יומא, דף נ"ג:** "[5] ורבי חיים כהן זצ"ל תירץ דלא פריך הכי אלא היכא דאיכא תרתי: הילכתא למשיחא ועבירה כגון ההיא דפרק ב"ש, דאיירי בפיגול ובפרק ד' מיתות גבי בת כהן שזינתה. וכיון דאיכא תרתי - מילתא דלא שכיחא היא ולא הוי ליה למיפסק הילכתא במילתא דלא שכיחא כלל".
7. **תוספות ישנים יומא, שם:** "[5] ורבינו ארי"ה שמע בשם רבינו חיים אבי אמי נ"ע דלא שייך למיפרך הלכתא למשיחא אלא היכא שיש עבירה בדבר כגון פסול דזבחים ושריפת בת כהן דסנהדרין, שהרי זה הדבר אין רגיל להיות שאינו צריך עד ימות המשיח וגם אז לא יהיה הדבר שיהיו כולם צדיקים".
8. **חידושי הרמב"ן, שבת דף קל"ג:** "[4] דליכא בכולהו אמוראי מאן דקשיא ליה הלכתא למשיחא אלא רב יוסף אבל שאר רבנן פסקי הלכתא בכוליה סדר קדשים, כך מפורש בתוספות".
9. **ליקוטי הלכות (החפץ חיים), הקדמה ראשונה, בהערה:** "ואל יתמה הקורא עליו על מה דמסדרין הלכתא למשיחא, דהחיבור הזה הלא סידורו על פי הרמב"ם, והרמב"ם הלא קבע הלכותיו אף בכל סדר קדשים, וכן בפירוש המשנה שלו מסיק בכל משנה הלכתא כמר או כמר. ועל כרחך משום [4] דסבירא ליה כמסקנת התוספות זבחים, דכל האמוראים לא חיישי לזה הקושיה רק רב יוסף לבד ... וגם באמת אין רצוני בסידור זה ההלכה בשביל קביעת ההלכה באלו העניינים, אלא [6] כדי שיהיה שגור בפי ישראל מסקנת הסוגיות הפשוטות שאין בהם מחלוקת כלל, שבעוונתינו הרבים נחסר גם ידיעת הדינים הפשוטים בהלכות קדשים".

10. **שו"ת חוות יאיר, קכ"ה:** "וע"ק לפי זה לשוא צרף צורף הרמב"ם ז"ל בפסקי הלכות בפי' המשנה בכל סדר טהרות וקדשים בדברים דהם הלכתא למשיחא שהרי אנחנו כלנו טמאי מתים וכן בספרו הי"ד גם הסמ"ג. [4] ואפשר דס"ל כתירוץ השני דתוס' שם דר' יוסף הוא דמקשה בשני מקומות הכי ולא חש הש"ס לזה בכל המקומות. וק"ל חדא דבזבחים מ"ה לגר' ספרים שלנו אין המקשה רב יוסף רק רבא. ועוד מדנשאר מסקנא הלכתא למה לי ולא תירץ לו אביי מידי ש"מ שהודה לו ... ומכל מקום הדבר זה [7] לומר שלא נפסק הלכה במילת' דעתיד להיות על סמך אלי' ומשיח - זר מאד, וכי כל עלמא גביהו קאי?! ... ועוד יש לדקדק דרך כלל דאם מהלכתא דמשיחא נקשה הרי אפי' הלכות הברורות אפשר שישנם אליהו ... והארכנו בו במקום אחר, וכבר יצאנו מענין לענין משום יגדיל תורה".
11. **חידושי הר"ן, סנהדרין דף ט"ו:** "שור סיני בכמה ... וא"ת אמאי נפקי לה מינה מאי דהוי הו"ל דרוש וקבל שכר. וא"י [ב'3] נפקי מינה לנודר דאי אמר הריני נזיר אם מיתת שור סיני בכ"ג אי הו"ל בכ"ג הוי נזיר ואי לא איננו נזיר".
12. **"הדף היומיומי", סנהדרין שם:** [3] העולם המודרני על אגפיו השונים מעורר שאלות הלכתיות רבות, שלא שערום אבותינו. גדלותו של פוסק הלכה נמדדת, בין היתר, בכך שידע ליישם את דברי התוספות הנ"ל, ולהשכיל "לגייס" הלכות שונות מתחומים מגוונים, כדי להתיר ספקות שבאופן פשוט נראים סתומים וחתומים".
13. **הרב שלמה גורן, הקדמה ל"משיב מלחמה":** "שונה היא פסיקה זו מפסיקה הלכתית אזרחית רגילה, ושונה הוא ספר זה מכל ספר שו"ת, באשר הנושאים שבספר זה אין להם מסורת רצופה של פסיקה מדור דור, ואין להם חלק מקביל בשולחן ערוך ולא בספרי הפוסקים. מאז מלחמת בר כוכבא כ-ס"ה שנה לאחר חורבן הבית השני לא היו הלכות מלחמה צבא ובטחון לאומי אקטואליים בחיי העם. **קרוב לאלפיים שנה הופיעו בעיות אלו כ"הלכתא למשיחא"**. גם הלכות מלכים להרמב"ם אין בהן כדי להורות ולקבוע אורח חיים לצבא ישראל בזמן הזה, באשר גם הן מכוונות בעיקר לימות המשיח. כדי למצוא מקורות הלכתיים והיסטוריים מוסמכים לפתרון של אלפי הבעיות ההלכתיות של צה"ל היה הכרח לאסוף ללקט ולקבץ כעמיר גרנה את שברירי ההלכות המנהגים והנהלים שהיו קיימים בצבאות ישראל בימי קדם, להעלות אותם מתהום הנשיה מתחת לחורבות מלכות ישראל, וללקטן מכתבי הקודש: מים שני התלמודים הבבלי והירושלמי, ממדרשי תנאים והאמוראים ושאר ספרות ההלכה מימי עולם ומשנים קדמוניות. כמו כן השתמשנו בספרי החשמונאים ובשאר ספרים החיצוניים וספרי ההיסטוריה המקובלים עלינו ... לא היה די בפסיקה בלבד, היה צורך גם ביישום כל ההוראות הללו ובבדיקה קפדנית אם ניתנות הן לביצוע ולהפעלה יום-יומית בחיי הצבא".
14. **הרב אביחי רונצקי זצ"ל, "כחיצים ביד גיבור" א', מתוך ההקדמה:** "בדרך כלל, ניצבות בפני מורה ההלכה שתי בעיות עיקריות: האחת - ידיעת כלל המקורות על בוריים, דבר המחייב בקיאות רחבה והעמקה כאחד. והשנייה - הכרת המציאות לגביה נשאלת השאלה. לאחר שגלו ישראל מארצם, השאלות שבאו לפני הפוסקים נסבו בעיקר סביב ענייני הפרט והקהילה, וכל דור יכול היה להתבסס על תשובות גדולי התורה שקדמו לו. אך עם תקומת מדינתנו וצבאנו, צצו ועלו בעיות הלכתיות רבות, שקשה למצוא להן פתרונות בספרי הקדמונים, וזאת מפני ששאלות מעין אלו לא עמדו לפני פוסקי הדורות הקודמים, ולגביהם הן היו בבחינת "הלכתא למשיחא". ועוד, גם כשהמקורות ידועים, צריך מורה-הוראה לרדת לשרשי המקרה הנידון, כדי שההלכה תתאים למציאות".
15. **באר מים חיים, פרשת צו:** "והנה בכל סדר קדשים שאינו נוהג עתה בעוונותינו הרבים אמרו חז"ל (סנהדרין נ"א ב) הלכתא למשיחא אלא דרוש וקבל שכר וכו', ולדעתנו לא כיוונו על שכר לימוד התורה בזה, כי הלא גם בכל מצוות מעשיות הנוהגין עתה מקבל האדם שכר לימוד התורה באנפי נפשא חוץ ממה שיקבל שכר בעשיות המצוות ... וכן בסדר קדשים ודאי לא עלה על לב מעולם לגרע שכר לימוד התורה בשביל מה שאינו נוהג עתה כי שכר הלימוד הוא שכר אחר משכר המעשה. ואמנם אמרו דרוש וקבל שכר על בחינה הנזכרת בבחינת דורשי ה' זרע אברהם אוהבו שהם דורשים את ה' בכל לבבם וצמאים אליו לומר מתי אזכה להדבק בו יתברך ולעשות לו נחת רוח ... אשר לזה אמרו דרוש וקבל שכר, כלומר [8] דרשוהו בלבבכם להטות הלב שיחפץ באמת באהבה רבה לקיים כל סדר קדשים להקריב הקרבנות והנסכים דבר יום ביומו ... ולזה אמרו חז"ל כל העוסק כו' ולא כל הלומד כי הלימוד הוא ענין אחר. ורק שהוא עוסק בה ממש שדורש ומבקש בלבו כל ענין עשייתו ומתעסק בה בכל לבו לעשותה כי חפץ בה ובאונס גדול נמנע מפני שגלינו מארצנו ואין המקום גורם לזה, ובזה אין הקדוש ברוך הוא מקפח שכר כל בריה ונותן לו שכר עולה חטאת וכל הקרבנות כי חפצו ורצונו לקיים הכל ומן השמים עכבוהו".